

Asia Tekijänoikeus graafiseen kuvioon

Hakija T

Annettu 25.9.2018

Tiivistelmä *Yrityksen liiketunnus oli riittävän itsenäinen ja omaperäinen ja siten tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettu teos. Siitä ei saanut valmistaa kappaleita muuhun kuin yksityiskäyttöön tai välittää yleisölle ilman oikeudenhaltijan suostumusta.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa liiketunnukseen kuuluvan kuvion tekijänoikeudesta. Hakija on kertonut, että kyseessä oleva graafinen kuvio kuvaa poronsarvia, joissa on nähtävissä myös tulen liekit. Hän suunnitteli sen erään yrityksen logoksi mutta ei luovuttanut muutoin tekijänoikeuksiaan, eikä hän tai logoa käyttävä yritys ole antaneet lupaa kuvion käyttöön.
2. Hakija sai tietää logon käytöstä, kun sitä luvallisesti käyttävän yrityksen edustaja soitti ja kysyi, onko hakija antanut vastineen antajalle luvan käyttää logoa. Hakijan mukaan vastineen antaja on käyttänyt ilman lupaa logoa kampanjoinnissaan Facebookissa joulukuussa 2017.
3. Hakija kysyy ensiksi, onko logon käyttäjä loukannut hänen tekijänoikeuksiaan, ja toiseksi, onko hän oikeutettu hyvitykseen.
4. Hakija on toimittanut lausuntopyyntönsä liitteinä kuvion alkuperäisestä liiketunnuksesta sekä kuvioista Facebookissa käytettynä.

VASTINE

5. H, Hieronta- ja kuntoutuspalvelu H –nimisen toiminimen haltijana on antanut vastineen kertoen, että hän sai kuvan asiakkaaltaan hakukoneella haettuna eikä siitä ole ollut mitään tietoa, että se kuuluisi jollekulle. Kun kuva julkaistiin, kuvaa käyttävä yritys otti häneen yhteyttä kertoen, että kuva pitää poistaa. Hän sopi, että kuva poistetaan 2 päivässä eikä siitä aiheutunut mi-

tään haittaa kenenkään yritykselle. Hän sai hakijalta laskun ilman perusteluja.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

6. Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta.

Tekijänoikeudesta

7. Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja kuvataiteen teokset.
8. Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia.
9. Euroopan Unionin tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.
10. Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään TekijäL 2 ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.
11. Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.
12. TekijäL 28 §:n mukaan se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

13. Tekijänoikeussuojaa voivat nauttia myös rekisteröidyt ja vakiintuneet tavaramerkit. Tällöin suojan kohteen tulee täyttää sekä tavaramerkki- että tekijänoikeuslaissa säädetyt oikeussuojan vaatimukset. (Pitkänen: Tavaramerkkioikeuden ja tekijänoikeuden kaksoissuoja, Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja 329, 2016)

Tekijänoikeusneuvoston aikaisempia lausuntoja

14. Tekijänoikeusneuvosto on lausunut logon suojasta esimerkiksi lausunnoissa TN 1997:1, TN 2000:1, TN 2001:12, TN 2006:18, TN 2007:18, TN 2009:2, TN 2011:7, TN 2014:9 ja TN 2014:13. Yleisluonnehdintana ratkaisusta voidaan todeta, että logon ei yleensä ole katsottu ylittävän teoskynnystä. Arvio on kuitenkin aina tehtävä tapauskohtaisesti.

Vastaus lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

15. Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut sille toimitettua kuvamateriaalia kyseessä olevasta liiketunnuksesta. Kyseessä on graafinen, tyyliteltyjä poronsarvia esittävä symmetrinen kuvio. Vaaleampien sekä tummempien kohtien vaihtelu perussävyn ohella yhdessä tyylitellyn sarvien muodon kanssa herättää vaikutelman tulenliekeistä samanaikaisesti sarvikuvion kanssa.
16. Ensimmäisen kysymyksen osalta tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeudellisesti kyseessä on rajatapaus. Kuitenkin sarvet tyyli- ja sävyvalintoineen muodostavat sellaisen kokonaisuuden, että kuviota voidaan pitää tekijänsä luovan työn tuloksena syntyneenä ja niin itsenäisenä ja omaperäisenä, että se ylittää teoskynnyksen. Yksinkertaisten, liiketunnuksina käytettyjen piirrosteoksien suoja-alaa on perinteisesti pidetty kapeana.
17. Samaa kuviota on käytetty muuttamattomana internetissä liiketoiminnan yhteydessä. Kappaleen valmistaminen teoksesta muuhun kuin yksityiskäyttöön tai sen saattaminen yleisön saataville esimerkiksi välittämällä sitä yleisölle internetissä vaatii tekijänoikeuden haltijan suostumuksen. Ellei suostumusta tai lupaa ole, on kyseessä lähtökohtaisesti tekijänoikeuden loukkaus.
18. Toisen kysymyksen osalta tekijänoikeusneuvosto lausuu seuraavaa. Tekijänoikeuden loukkauksen perusteella maksettavasta korvauksesta voidaan yleisesti todeta, että se koostuu yhtäältä tekijänoikeuden haltijalle maksettavasta hyvityksestä ja toisaalta tietyissä tilanteissa sen lisäksi vahingonkorvauksesta. Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa säädetään kohtuullisesta hyvityksestä. Joka vastoin tekijänoikeuslakia käyttää teosta, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Hyvitysvelvollisuus syntyy tuottamuksesta riippumatta. Vahingonkorvauksen osalta TekijäL 57 §:n 2

momentin mukaisen vahingonkorvauksen on tarkoitettu vastaavan tekijälle teoksen käytöstä koitunutta todellista vahinkoa.

19. Jos teosta käytetään tahallisesti tai tuottamuksesta, TekijäL 57 § 1 momentin mukaisen usein normaalia käyttökorvausta vastaavan hyvityksen lisäksi on 2 momentin perusteella suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta. Vahingonkorvauslain säännökset täydentävät TekijäL 57 §:n 2 momenttia (TekijäL 57 § 4 mom.). Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että TekijäL 57 §:n 1 ja 2 § momenttien mukaista korvausta on suoritettava teoksen tekijänoikeuslain vastaisen käytön perusteella. Tekijänoikeusneuvosto ei vakiintuneen käytäntönsä mukaisesti ole ottanut kantaa mahdollisen hyvityksen tai korvauksen suuruuteen, koska se edellyttäisi näytön arviointia. Hyvityksestä ja korvauksesta voidaan sopia vapaasti.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Olli Pitkänen, Maria Rehbinder, Sanna Nikula, Satu Kangas, Marja Heikkilä-Kauppinen, Martti Kivistö, Mari Lampenius ja Pekka Sipilä.